

ТРЕЋЕ ОДЕЉЕЊЕ

ПРЕДМЕТ ЂАКОВИЋ против СРБИЈЕ

(Представка број 30749/22)

ПРЕСУДА

Члан 2. (процесни аспект) • Неделотворна истрага поводом убиства оца подносиоца представке које се догодило током оружаног сукоба у Хрватској, у периоду од 1991. до 1995. године • Недостатак ажурности и разумне брзине поступања

Припремио Секретаријат. Не обавезује Суд.

СТРАЗБУР

17. фебруар 2026. године

Ова пресуда ће постати правноснажна у околностима утврђеним у члану 44. став 2. Конвенције. Она може бити предмет редакцијских измена.

У предмету Ђаковић против Србије,

Европски суд за људска права (Треће одељење), на заседању Већа у саставу:

Ioannis Ktistakis, *председник,*

Peeter Roosma,

Lətif Hüseynov,

Diana Kovatcheva,

Mateja Đurović,

Canòlic Mingorance Cairat,

Vasilka Sancin, *судије,*

и Milan Blaško, *секретар Одељења,*

Имајући у виду:

представку против Републике Србије (број 30749/22) поднету Суду према члану 34. Конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљем тексту: „Конвенција”) од стране хрватског држављанина, господина Вилка Ђаковића (у даљем тексту: „подносилац”), дана 17. јуна 2022. године;

одлуку да се Влада Републике Србије (у даљем тексту: „Влада”) обавести о притужби по члану 2. у вези са недостатком делотворне истраге поводом смрти оца подносиоца, и да се остатак представке прогласи недопуштеним;

Запажања страна у спору;

коментаре које је поднела Влада Републике Хрватске, која је искористила своје право на интервенцију у складу са чланом 36. став 1. Конвенције;

Након већања на затвореној седници одржаној 20. јануара 2026. године,

Доноси следећу пресуду, која је усвојена тог дана:

УВОД

1. Предмет се односи на притужбу подносиоца по члану 2. Конвенције да српске власти нису спровеле делотворну званичну истрагу поводом смрти његовог оца, П.Ђ.

ЧИЊЕНИЦЕ

2. Подносилац је рођен 1957. године и живи у Ловасу, Република Хрватска. Њега је заступао господин М. Павловић, адвокат из Београда.

3. Владу је заступала госпођа З. Јадријевић Младар, њена заступница.

4. Чињенице предмета се могу сумирати на следећи начин.

I. УБИСТВО ОЦА ПОДНОСИОЦА ПРЕДСТАВКЕ

5. Предметни инцидент се догодио у хрватском селу Ловас током оружаног сукоба који је трајао од 1991. до 1995. године, а који се догодио у контексту рата који је уследио након распада Социјалистичке Федеративне Републике Југославије.

6. Даном 10. октобра 1991. године, Југословенска народна армија, заједно са одређеним бројем локално регрутованих снага „територијалне одбране”, локалне полиције и добровољачких снага, гранатирала је, а потом и заузела село Ловас, у коме је живео П.Ђ. П.Ђ. је приликом тог напада упуцан и убијен.

II. ПРВИ СКУП КРИВИЧНИХ ПОСТУПАКА (К.ПО2 1/2014)

7. Тужилац за ратне злочине Републике Србије је даном 28. новембра 2007. године подигао оптужницу против 14 лица за ратне злочине против цивилног становништва по члану 142. Кривичног закона Савезне Републике Југославије. Наведена оптужница се односила на разне злочине почињене током месеца октобра 1991. године током и након заузимања Ловаса. Четворица оптужених су оптужени, између осталог, за убиство П.Ђ., док је преосталих 10 лица оптужено за разне злочине почињене након заузимања села.

8. Оптужница је измењена 28. децембра 2011. године. Оптужбе против три од четири лица, првобитно оптужених за убиство П.Ђ., одбачене су у вези са тим конкретним кривичним делом, али су и даље били оптужени за друга кривична дела. Само је Ж.К., који је у релевантно време обављао функцију команданта локалне полицијске станице, остао оптужен за убиство П.Ђ. Он је био оптужен због улоге у организовању и учешћу у нападу на село Ловас и његово цивилно становништво даном 10. октобра 1991. године у јутарњим часовима. Постојали су наводи да је поступао по наређењу команданта Југословенске народне армије када је руководио нападом на цивилно становништво села Ловас. Према оптужници, напад је извршила наоружана група коју су чинили добровољци, припадници локалне полицијске станице и локалне снаге „територијалне одбране”. Без конкретних циљева и у одсуству било какве војне потребе, група је неселективно отвара ватру из пушака, бацала гранате у дворишта, куће, подруме и друге просторије, убијала цивиле на тим локацијама и насилно изводила остала лица из њихових домова након чега би извршавала њихово погубљење на улицама и другде. Ти злочини су проузроковали распрострањено уништење стамбених и других цивилних објеката и резултирали смрћу седам особа, укључујући П.Ђ. Преосталих 13 оптужених је оптужено у вези са кривичним делима почињеним након тог датума и након убиства оца подносиоца.

9. У неодређеном тренутку током првостепеног поступка, поступајући заменик тужиоца за ратне злочине је у службеној белешци забележио да су одређене радње и пропусти Д.Л. – команданта Југословенске народне армије за кога се тврди да је наредио напад на село, а који није био међу оптуженима – изазвали озбиљну забринутост у вези са његовом кривичном одговорношћу. Међутим, сматрало се да би то питање требало решити након завршетка поступка против непосредних починилаца, што је био став који је подржао и тадашњи тужилац за ратне злочине.

10. Виши суд у Београду је 20. јуна 2019. године донео осуђујућу пресуду против осам особа за ратне злочине почињене против цивилног становништва у октобру 1991. године. Седам осуђујућих пресуда односило се на догађаје који нису повезани са убиством оца подносиоца. Ж.К. је проглашен кривим у вези са догађајима од 10. октобра 1991. године. Суд је утврдио да је дотични поступао по наређењу Д.Л. приликом руковођења нападом на село Ловас, током којег је убијено седам цивила, укључујући П.Ђ.

11. Апелациони суд у Београду је 20. новембра 2020. године преиначио првостепену пресуду, умањивши казне у погледу шесторице оптужених и у погледу Ж.К. и још једног оптуженог, ослободивши их кривице.

III. КРИВИЧНА ПРИЈАВА ПОДНОСИОЦА ПРЕДСТАВКЕ

12. Дана 2. новембра 2016. године, Фонд за хуманитарно право (у даљем тексту: „ФХП”) је поднео кривичну пријаву у име подносиоца Тужилаштву за ратне злочине Републике Србије против Д.Л. због ратних злочина против цивилног становништва из члана 142. Кривичног закона Савезне Републике Југославије. У пријави се наводи да је Д.Л. наредио напад на село Ловас дана 9. октобра 1991. године и наложио укључивање помоћних снага у операције усмерене и на наоружана и на цивилна лица која су сматрана непријатељски настројеним. Даље се наводи да је дотични наредио артиљеријски напад 10. октобра 1991. године, након чега су уследили копнени напади извршени под његовом командом. У тим нападима је погинуло 21 цивилно лице, укључујући П. Ђ. ФХП је навео да је основана сумња да је Д.Л. починио наведена дела проистекла, између осталог, из сведочења и других доказа садржаних у списима предмета *К.По2 1/2014* (видети ст. 7–11 горе).

13. Дана 20. децембра 2016. године, Тужилаштво за ратне злочине Републике Србије обавестило је ФХП да је предистражни поступак у току и да се наводи из кривичне пријаве испитују.

14. У периоду између 2. фебруара 2017. и 25. октобра 2018. године, ФХП је поднео пет писаних ургенција Тужилаштву за ратне злочине Републике Србије, захтевајући напредак у вези са кривичном пријавом и тражећи информације о статусу истраге.

15. Дана 1. марта 2017. године, Тужилаштво за ратне злочине Републике Србије обавестило је ФХП да је у поступку прикупљања информација од надлежних државних органа и да ће одлука о даљим процесним корацима бити донета након завршетка тог поступка.

16. Дана 25. октобра 2018. године, ФХП је поднео формални приговор на поступање Тужилаштва за ратне злочине Републике Србије, тврдећи да је његова истрага неделотворна и захтевајући убрзање поступка.

17. Дана 5. новембра 2018. године, Тужилаштво за ратне злочине Републике Србије одбацило је овај приговор као неоснован.

18. Дана 8. новембра 2018. године, ФХП је поднео још један приговор Републичком јавном тужилаштву у вези са поступањем Тужилаштва за ратне злочине, понављајући своју тврдњу да је истрага по кривичној пријави била неделотворна.

19. Дана 22. новембра 2018. године, Републичко јавно тужилаштво је одбацило овај приговор као неоснован.

IV. ПОСТУПАК ПРЕД УСТАВНИМ СУДОМ

20. Дана 3. децембра 2018. године, подносилац је поднео уставну жалбу, наводећи, између осталог, повреду његовог права на делотворну истрагу које се јемчи чланом 2. Конвенције. Подносилац се притуживао да, након две године од подношења кривичне пријаве, Тужилаштво за ратне злочине није предузело било какве мере у предистражном поступку, јер ниједан оштећени или осумњичени није саслушан, нису прикупљени било какви докази, нити је издата наредба о покретању истраге. Подносилац је изјавио да случај није сложен, да укључује само једног оптуженог и да су докази већ доступни у другом поступку за ратне злочине који се тренутно води (*К.По2 1/2014*, видети ст. 7–11 горе). Даље је тврдио да Тужилаштво за ратне злочине није одговорило на његове захтеве за пружање информација. Позивајући се на судску праксу Суда, подносилац је тврдио да таква дуготрајна неактивност није испунила захтев делотворне истраге како је то признато од стране Уставног суда и према Конвенцији.

21. Уставни суд је дана 30. марта 2022. године одбацио уставну жалбу подносиоца. У свом образложењу, Уставни суд се позвао на одговор Тужилаштва за ратне злочине на наводе подносиоца о неактивности, напомињући да је заменик тужиоца за ратне злочине одмах по пријему кривичне пријаве прикупио изјаве од Д.Л. и од неколико војних официра у пензији, док су неки предложени сведоци у међувремену преминули. Тужилац је такође прегледао списе предмета *К.По2 1/2014*, који се односио на исте кривичне догађаје у селу Ловас (видети ст. 7–11 горе), а прегледао је и списе предмета *ТРЗ Ктр 45/14*, оформљеног по кривичној пријави једног од оптужених у предмету *К. По2 1/2014*, против Д.Л. Ти списи су садржали службену белешку поступајућег заменика тужиоца за ратне злочине у којој се наводи да одређене радње и пропусти Д.Л. захтевају озбиљно разматрање његове кривичне одговорности, али да би било прикладно да се то процени након завршетка главног предмета Ловас (*К.По2 1/2014*) против непосредних починилаца, што је био став који је одобрио тадашњи тужилац за ратне злочине. Уставни суд је утврдио да је, након пријема кривичне пријаве подносиоца од 2. новембра 2016. године, Тужилаштво за ратне злочине спровело предистражни поступак и да је 5. фебруара 2021. године формално отворило истрагу против Д.Л. за ратни злочин против цивилног становништва у вези са догађајима који су, између осталог, укључивали убиство П.Ђ. Стога је утврдио да је жалба подносиоца у вези са недостатком делотворне истраге неоснована. Та одлука је уручена правном заступнику подносиоца 2. јуна 2022. године.

V. ДРУГИ СКУП КРИВИЧНИХ ПОСТУПАКА

22. Дана 12. септембра 2022. године, Тужилаштво за ратне злочине је подигло оптужницу против Д.Л. за ратне злочине против цивилног становништва према члану 142. Кривичног закона Савезне Републике Југославије, у вези са догађајима у селу Ловас 9. и 10. октобра 1991. године. Оптужница се, између осталог, односила на убиство 21 цивила, међу којима је био и П.Ђ. Суђење је отпочело 14. децембра 2022. године. Кривични поступак је тренутно у току у првом степену пред Вишим судом у Београду, са 19 заказаних рочишта, од којих је 14 одржано, док је пет одложено до 20. јануара 2026. године.

23. Подносилац представке је позван да да исказ као сведок у том кривичном поступку у два наврата, у априлу и јулу 2024. године, путем захтева достављених хрватским властима. Први пут, Министарство правде Републике Хрватске је назначило да није у могућности да организује давање исказа путем видео-линка. Други пут, подносилац је одбио да сведочи услед болести.

РЕЛЕВАНТНИ ПРАВНИ ОКВИР

КРИВИЧНИ ЗАКОН САВЕЗНЕ РЕПУБЛИКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

24. Кривични закон Савезне Републике Југославије (објављен у „Службеном листу СФРЈ”, број 44/76, са изменама и допунама објављеним у „Службеном листу СФРЈ”, бр. 36/77, 34/84, 37/84, 74/87, 57/89, 3/90, 38/90, 45/90 и 54/90, и „Службеном листу СРЈ”, бр. 35/92, 16/93, 31/93, 37/93 и 24/94) је био на снази у релевантно време. Релевантне одредбе наведеног закона гласе:

Члан 142. – Ратни злочин против цивилног становништва

„Ко кршећи правила међународног права за време рата, оружаног сукоба или окупације нареди да се према цивилном становништву врше убиства, мучења, нечовечна поступања, биолошки експерименти, ношење великих патњи или повреда телесног интегритета или здравља; расељавање или пресељавање или присилно однародњавање или превођење на другу веру; присиљавање на проституцију или силовања; примењивање мера застрашивања и терора, узимање талаца, колективно кажњавање, противзаконито одвођење у концентрационе логоре и друга противзаконита затварања, лишавање права на правилно и непристрасно суђење; присиљавање на службу у оружаним снагама непријатељске силе или у њеној обавештајној служби или администрацији; присиљавање на принудни рад, изгладњавање становништва, конфисковање имовине, пљачкање имовине становништва, противзаконито и самовољно уништавање или присвајање у великим размерама имовине које није оправдано војним потребама, узимање незаконите и несразмерно велике контрибуције и реквизиције, смањење вредности домаћег новца или противзаконито издавање новца, или ко изврши неко од наведених дела, казниће се затвором од најмање пет година или смртном казном.”

ПРАВО

I. НАВОДНА ПОВРЕДА ЧЛАНА 2. КОНВЕНЦИЈЕ

25. Подносилац се притуживао да српске власти нису спровеле делотворну истрагу поводом убиства његовог оца. Он се позвао на члан 2. Конвенције, чији релевантни део гласи:

„1. Право на живот сваког лица заштићено је законом.”

А. Допуштеност

1. Приговор Владе због злоупотребе права на појединачну представку

(а) Поднесци страна у спору

26. Влада је тврдила да подносилац није обавестио Суд да је, након подношења његове представке, Тужилац за ратне злочине Републике Србије подигао оптужницу против Д.Л. за ратне злочине, укључујући убиство оца подносиоца. Тај поступак је тренутно у току у првом степену пред Вишим судом у Београду (видети ст. 22–23. горе). Према мишљењу Владе, тај пропуст није био ненамеран, већ је представљао „намерно пропуштање да се Суду доставе све релевантне информације у вези са случајем подносиоца”. Подносилац је такође пропустио да обавести Суд о свом одбијању да сведочи у кривичном поступку (видети став 23. горе). Да је обавестио Суд о тим чињеницама, његова представка „вероватно не би била прослеђена Туженој”. Подносилац је тако покушао да прикрије праве чињенице у вези са напретком истраге и сопственим доприносом кашњењима у кривичном поступку. Сходно томе, он је злоупотребио своје право на појединачну представку, у смислу члана 35. став 3(а) Конвенције.

27. Подносилац се није сложио са тим наводима. Он је навео да је његов правни заступник прекинуо сарадњу са ФХП-ом у јулу 2023. године, те да стога није био упознат са било каквим накнадним дешавањима у погледу кривичног поступка, што чини тврдњу Владе о намерном неоткривању неоснованом. Он је тврдио да је био спречен да сведочи услед лошег здравственог стања, а не због одсуства воље. Даље је нагласио да његово сведочење није од одлучујућег значаја за наставак поступка, јер није био непосредни сведок предметних догађаја. Његово учешће није било ни неопходно за вођење нити одлучујуће за исход кривичног поступка. Он је тврдио да је одбијање домаћег суда да испита друге расположиве доказе, уз приписивање процесних кашњења њему, само даље потврдило његов аргумент да српским правосудним органима недостаје воља да окончају поступак.

(б) Оцена Суда

(i) Релевантна начела

28. Суд понавља да се представка може одбацити због злоупотребе права на представку према члану 35. став 3(а) Конвенције уколико је, између осталог, била свесно заснована на неистинитим чињеницама и лажним изјавама (видети, на пример, *Минић против Србије* (одлука), број 18415/20, став 29, од 22. октобра 2024. године, и изворе наведене у њој).

29. Достављање непотпуних и самим тим обмањујућих информација такође може представљати злоупотребу права на представку, посебно уколико се информације односе на сâму суштину случаја и уколико није дато довољно објашњење за неоткривање таквих информација (*ibid.*, став 30.). Исто важи уколико је током поступка пред Судом дошло до важних нових догађаја и ако, упркос томе што се то изричито захтева правилом 47. став 7. Пословника Суда, подносилац представке пропусти да открије ту информацију Суду, чиме спречава Суд да донесе одлуку у предмету уз пуно познавање чињеница. Међутим, чак и у таквим случајевима, намеран покушај подносиоца представке да обмане Суд мора увек бити утврђен са довољном извесношћу (видети *Gross против Швајцарске* [ВВ], број 67810/10, став 28, ЕСЉП 2014, са даљим референцама).

(ii) Примена ових начела на предметни случај

30. Суд примећује да је 12. септембра 2022. године, мање од три месеца након подношења предметне представке, Тужилац за ратне злочине Републике Србије покренуо други сет кривичних поступака у вези са ратним злочинима, укључујући убиство П.Ђ. (видети став 22. горе). Он даље констатује да подносилац није обавестио Суд о почетку или накнадном току тог поступка. Суд не сматра убедљивим објашњење подносиоца да није био упознат са било каквим развојем догађаја у домаћој истрази у периоду између 12. септембра 2022. и 25. септембра 2024. године, када је тужена Влада обавештена о подношењу представке. Суд посебно констатује да је подносилац сâм био позван у два наврата током 2024. године да сведочи у том поступку. Ипак, Суд сматра да се притужба подносиоца односи на свеопшту делотворност текућег истражног поступка. У том контексту, покретање другог сета кривичног поступка је чинило део ширег истражног оквира, који је обухватао не само поступак против директних починилаца, већ и испитивање одговорности Д.Л. у својству команданта (видети *Јелић против Хрватске*, број 57856/11, ст. 88, 90, 94; од 12. јуна 2014. године, *Боројевић и др. против Хрватске*, број 70273/11, став 63, од 4. априла 2017. године; и, *mutatis mutandis*, *Lutsenko u Verbytskyu против Украјине*, бр. 12482/14 и 39800/14, став 68, од 21. јануара 2021. године). Иако је покретање тих поступака било очигледно релевантно и иако је Суду било потребно скренути пажњу на исте, то није променило суштину притужбе подносиоца, која се односи на наводну неделотворност истраге у целини, а посебно на чињеницу да

је, више од 34 године након убиства његовог оца, кривична истрага о том убиству још увек у току. Суд стога закључује да, иако је подносилац требало да му скрене пажњу на релевантне информације, нема назнака да је намеравао да обмане Суд у вези са било којим питањем кључним за предметни случај, или да је његова представка свесно заснована на лажним информацијама (видети судску праксу наведену у ст. 28-29 горе).

31. Када је у питању аргумент Владе у вези са наводним одбијањем подносиоца да сведочи у домаћем поступку, то понашање се догодило у оквиру домаћег поступка, а не у његовим односима са Судом. Из тога следи да поднесци Владе у овом погледу нису релевантни за процену било какве наводне злоупотребе права на појединачну представку (видети, *mutatis mutandis*, Паун Јовановић против Србије, број 41394/15, став 50, од 7. фебруара 2023. године).

32. С обзиром на горе наведено, Суд је мишљења да понашање подносиоца није представљало злоупотребу права на појединачну представку у смислу члана 35. став 3(а) Конвенције.

2. Надлежност *ratione temporis*

33. Суд примећује да Влада није уложила приговор у погледу недопуштености представке услед недостатка надлежности *ratione temporis*. Међутим, пошто ово питање спада у надлежност Суда, истом није забрањено да га размотри *proprio motu* (видети Петровић против Србије, број 40485/08, став 66, од 15. јула 2014. године).

34. Релевантна начела која се тичу надлежности Суда *ratione temporis* да решава у меритуму притужбе подносиоца представке у складу са процесним аспектом члана 2. Конвенције наведени су у предмету *Janowiec и др. против Русије* ([ВВ], бр. 55508/07 и 29520/09, ст. 140–51, ЕСЉП 2013).

35. Конкретно, временска надлежност Суда у вези са процесним обавезама истраге по члану 2. Конвенције строго је ограничена на процесне радње које су спроведене или је требало да буду спроведене у периоду након ступања на снагу Конвенције у односу на тужену Државу („критични датум”), и подлеже постојању суштинске везе између догађаја који је довео до горе поменуте процесне обавезе по члану 2. и критичног датума (*ibid.*, ст. 142. и 145.). Таква веза је првенствено дефинисана временском близином између догађаја који је све проузроковао и критичног датума, који морају бити раздвојени само разумно кратким протоком времена који обично не би требало да буде дужи од 10 година (*ibid.*, став 146.), и биће успостављена само уколико је велики део истраге обављен или је требало да буде обављен у периоду након ступања Конвенције на снагу (*ibid.*, став 147.).

36. Суд је, међутим, прихватио да могу постојати ванредне ситуације које не задовољавају стандард „суштинске везе”, како је горе описано, али где би потреба да се обезбеди стварна и делотворна заштита за гаранције и темељне вредности Конвенције представљала довољан основ да се прихвати да веза постоји (*ibid.*, став 149.). Суд сматра да упућивање на темељне вредности Конвенције значи да се може установити да постоји захтевана веза уколико је догађај који је све покренуо био већих размера него обично кривично дело и ако је представљао негирање самих темеља Конвенције. То би био случај с озбиљним злочинима према међународном праву, као што су ратни злочини, геноцид или злочини против човечности, у складу са дефиницијама ових дела у релевантним међународним инструментима (*ibid.*, став 150.).

37. Враћајући се на предметни случај, Суд констатује да се притужба у вези са процесним аспектом члана 2. Конвенције односи на истрагу догађаја који се догодио у октобру 1991. године. Потребно је напоменути да је прошло више од 12 година и четири месеца између догађаја који је све покренуо и ступања Конвенције на снагу у односу на Србију 3. марта 2004. године.

38. Пре тог датума, чини се да нису предузети никакви процесни кораци у контексту истраге. Тек након ступања Конвенције на снагу, предузете су истражне мере, посебно од 2007. године па надаље, које су обухватале два скупа кривичних поступака за ратне злочине против цивилног становништва, што је укључивало и убиство оца подносиоца. Другим речима, истрага је у целости спроведена након критичног датума, заједно са свим релевантним процесним радњама. Штавише, иако је период између догађаја који је све покренуо и критичног датума премашао 10 година, инцидент је истражен и процесуиран пред домаћим судовима као ратни злочин против цивилног становништва. Та класификација указује на то да је догађај третиран као кривично дело чија је тежина већа од обичног кривичног дела. С обзиром на горе наведено, Суд сматра да случај испуњава захтеве теста „вредности Конвенције” (видети *Криалија и др. против Црне Горе* (одлука), број 79065/13, ст. 123–128, од 14. марта 2023. године).

39. Сходно томе, Суд налази да има надлежност *ratione temporis* да испита представку према члану 2. Конвенције, у његовом процесном аспекту, у вези са истрагом убиства П. Ђ.

40. Суд констатује да предметна представка није ни очигледно неоснована нити недопуштена по било ком другом основу наведеном у члану 35. Конвенције. Према томе, она се мора прогласити допуштеном.

В. Основаност

1. Поднесци страна у спору

(а) Подносилац представке

41. Подносилац је тврдио да је истрага о смрти његовог оца била неделотворна. Он је тврдио да је Тужилац за ратне злочине Републике Србије намерно одлагао напредак у случају који, по његовом мишљењу, није био ни чињенично ни правно сложен. По његовом мишљењу, такво понашање је изазвало озбиљне сумње у погледу независности истраге, и указивало је на намерни покушај избегавања кривичног гоњења одговорних. Он је посебно нагласио временски период од скоро шест година између подношења кривичне пријаве 2. новембра 2016. године (видети став 12. горе) и подизања оптужнице 12. септембра 2022. године (видети став 22. горе). Даље је напоменуо да је већина релевантних чињеница у вези са смрћу његовог оца већ утврђена у првом скупу кривичног поступка (видети ст. 7–11. горе), и да се други скуп кривичног поступка који је тренутно у току односи само на једног оптуженог, што не оправдава његову дуготрајност.

(б) Тужена Влада

42. Влада је изнела своје мишљење да није дошло до повреде процесног аспекта члана 2. Конвенције. Истрагу о убиству оца подносиоца спровео је независни орган, наиме Тужилаштво за ратне злочине Републике Србије, и она је била адекватна и делотворна. Истрага, покренута након кривичне пријаве коју је поднео ФХП 2. новембра 2016. године, окончана је подизањем оптужнице против Д.Л. за ратни злочин, док је кривични поступак тренутно у току. Иако је Влада признала да је скоро шест година протекло од подношења кривичне пријаве од стране подносиоца до подизања оптужнице, она је тврдила да је истрага била брза, посебно када се посматра у контексту инхерентне сложености случајева ратних злочина. Такви случајеви често укључују бројне појединце из различитих земаља, значајне временске размаке и сложене доказе. Поступци, укључујући и оне који произилазе из притужбе подносиоца, обично доводе до више повезаних случајева. Сходно томе, стандард ажурности који се примењује на редовне кривичне поступке није могао аутоматски бити примењен на тако сложена питања. Влада је посебно нагласила чињеницу да је шири кривични поступак у вези са догађајима у селу Ловас, у који је умешана већа група осумњичених, покренут још 2007. године, знатно пре него што је поднета кривична пријава од стране подносиоца. Током тог поступка, већ је утврђено да је Д.Л. наредио напад на цивилно становништво села Ловас, након чега је издата наредба о спровођењу истраге против њега (видети ст. 7–11. горе). Влада је нагласила да у околностима као што су оне у предметном случају, где су смртни случајеви наступили усред општег насиља, оружаног сукоба или побуне, истражитељи могу наићи на значајне препреке и практична ограничења, што би могло захтевати усвајање мање делотворних мера или довести до кашњења. Она је тврдила да су предузети сви разумни кораци за спровођење делотворне и независне истраге, чак и у тешким безбедносним условима. На крају, процесна права подносиоца су поштована, укључујући његово учешће као најближег сродника, путем позива за сведочење, који је он одбио. Такав „став” подносиоца онемогућио је окончање предметног кривичног поступка.

(с) Влада Хрватске

43. Влада Хрватске подржала је став подносиоца и тврдила да је дошло до повреде члана 2. Конвенције у његовом процесном делу. Она је даље тврдила да неделотворна истрага у предметном случају одражава шири ситуацију у Србији у којој је постојао забрињавајући недостатак истраге ратних злочина.

2. Оцена Суда

44. Суд се позива на општа начела у вези са процесном обавезом спровођења делотворне истраге према члану 2, како је сумирано у предмету *Грузија против Русије (II)* ([ВВ], број 38263/08, став 326, од 21. јануара 2021. године).

45. Суд на самом почетку понавља да нема много основа за претерано прописивање у погледу могућности обавезе истраге незаконитих убистава много година након таквих догађаја, будући да је јавни интерес за иницирање кривичног гоњења и осуде починилаца добро препознат, посебно у контексту ратних злочина и злочина против човечности (*Brecknell против Уједињеног Краљевства*, број 32457/04, став 69, од 27. новембра 2007. године). Питање којим обликом ће истрага постићи циљ члана 2. може варирати у зависности од околности случаја. Међутим, без обзира на коришћену методу, власти су дужне да делују по сопственој иницијативи чим им предмет буде предочен. Оне не могу препустити најближим сродницима иницијативу да поднесу формалне кривичне пријаве нити да преузму одговорност за покретање било каквих истражних

поступака (видети *Al-Skeini и др. против Уједињеног Краљевства* [ВВ], број 55721/07, став 165, ЕСЉП 2011). Штавише, уколико истрага доведе до покретања поступка пред домаћим судовима, онда цео поступак, укључујући и фазу суђења, мора да испуњава захтеве члана 2. (видети *Öner Yıldız против Турске* [ВВ], број 48939/99, став 95, ЕСЉП 2004-ХП, и *Ali и Ayşe Duran против Турске*, број 42942/02, став 61, од 8. априла 2008. године). Суд даље истиче захтев ажурности и разумне брзине поступања, што се подразумева у контексту делотворности домаћих поступака покренутих ради расветљавања околности смрти појединца (видети *Јелић*, цитиран горе, став 91.).

46. Као прелиминарно запажање, Суд констатује да се подносилац и у својој уставној жалби, и у својој представи пред Судом, притуживао на неделотворну истрагу о смрти његовог оца, фокусирајући се првенствено на навод да, након подношења кривичне пријаве Тужилаштву за ратне злочине 2016. године (видети ст. 12–19. горе), Тужилац за ратне злочине није реаговао ажурно нити ефикасно. Иако се притужба подносиоца односила на поступање по његовој кривичној пријави, он се такође позивао на чињеницу да је први скуп кривичног поступка покренут 2007. године (видети став 41. горе), и на исту се позивао у својој кривичној пријави (видети став 12. горе) и у својој уставној жалби (видети став 20. горе). Штавише, чињеницу да је смрт оца подносиоца већ била предмет кривичног поступка експлицитно је навео Уставни суд приликом одбацивања уставне жалбе подносиоца (видети став 21. горе), као и Влада у својим запажањима пред Судом (видети став 42. горе). Сходно томе, приликом процене делотворности истраге покренуте кривичном пријавом подносиоца, Суд, који је везан обимом предмета на који „је упућен“ вршењем права на појединачну представку онако како је утврђено притужбом подносиоца (видети *Радомиља и др. против Хрватске* [ВВ], бр. 37685/10 и 22768/12, став 109, од 20. марта 2018. године), такође мора узети у обзир чињеницу да је кривични поступак био у току од 2007. године, пре подношења пријаве од стране подносиоца. Поред тога, истрага покренута по кривичној пријави подносиоца мора се разматрати у целини, обухватајући и почетне истражне радње које је предузео Тужилац за ратне злочине и накнадне кривичне поступке.

47. У том контексту, Суд примећује да је званичну истрагу о убиству оца подносиоца први пут покренуло Тужилаштво за ратне злочине Републике Србије 2007. године. Други скуп кривичног поступка покренут 2016. године по кривичној пријави подносиоца је и даље у току. Прекомерно трајање поступка је јак показатељ да је поступак мањкав до те мере да представља повреду позитивних обавеза тужене Државе према Конвенцији, осим ако је држава пружила веома убедљиве и веродостојне разлоге који оправдавају дужину поступка (видети *Мазера и др. против Русије*, број 15086/07, став 80, од 17. јула 2018. године, као и изворе наведене у истој). Тужена Влада није навела такве разлоге у предметном случају.

48. У том погледу, Суд констатује значајно кашњење између убиства П.Ђ. и почетка било какве званичне истраге. Изгледа да нису предузете било какве истражне радње пре 3. марта 2004. године, када је Конвенција ступила на снагу у односу на Србију. Први скуп кривичног поступка покренуло је Тужилаштво за ратне злочине Републике Србије 28. новембра 2007. године, односно 16 година након убиства и три године и осам месеци након што је Конвенција ступила на снагу у односу на Србију. Сами поступци су трајали 13 година на два нивоа надлежности. Штавише, ниједна од четири особе, које су првобитно оптужене у вези са убиством, на крају није осуђена (видети ст. 7 и 11 горе).

49. У погледу другог скупа кривичног поступка, и без прејудуцирања исхода или заузимања става о кривичи Д.Л. као оптуженог, Суд констатује да је прошло више од девет година откако је ФХП поднео кривичну пријаву у име подносиоца дана 2. новембра 2016. године. Поступак је и даље у току у првом степену (видети став 22. горе). Суд такође констатује кашњење од шест година између подношења кривичне пријаве и подизања оптужнице (видети ст. 12. и 22. горе). Штавише, према сопственим поднесцима Владе, постојала је основана сумња да је Д.Л. кривично одговоран за предметно убиство, независно од и пре кривичне пријаве коју је подносилац поднео преко ФХП-а (видети ст. 8. , 9. и 42. горе). Из тога следи да је кашњење у покретању другог скупа кривичног поступка могло бити чак и значајније него што је горе назначено, и да се може приписати тужилачкој стратегији (видети став 9. горе).

50. Иако је Суд примио к знању аргумент Владе у вези са сложености предметног кривичног поступка, он ипак не прихвата да су, с обзиром на то да је предметна смрт наступила у ситуацији општег насиља, кашњења у истрази била оправдана услед тешких безбедносних околности. Неспорно је да се убиство догодило током оружаног сукоба. Међутим, истрага је покренута 2007. године, више од деценије након завршетка сукоба, под околностима које се не могу разумно описати као околности на које су утицали безбедносни проблеми (видети став 5. горе). У сваком случају, Влада није успела да поткрепи своју тврдњу идентификовањем било каквих конкретних препрека везаних за безбедност које су могле ометати истрагу, нити је пружила доказе у прилог таквој тврдњи. Коначно, Суд констатује аргумент Владе да је подносилац допринео одлагању тиме што није присуствовао на два рочишта одржана током 2024. године. У вези с тим, Суд примећује да се, чак и према тврдњи саме Владе, неприсуствовање првом рочишту не може приписати подносиоцу представке, већ

немогућности хрватских власти да организују видео конференцију (видети став 23. горе). Што се тиче другог рочишта, чак и ако се прихвати аргумент Владе да је подносилац допринео одлагању тиме што није присуствовао наведеном рочишту, тај фактор, када се упореди са чињеницом да је поступак још увек у току у првом степену више од девет година након подношења кривичне пријаве од стране подносиоца (видети став 12. горе), не ублажава прекомерно укупно трајање истраге.

51. У тим околностима, Суд није уверен да је Влада пружила убедљиве и веродостојне разлоге који оправдавају укупно трајање истраге, која обухвата и поступак који је водило Тужилаштво за ратне злочине Републике Србије и кривични поступак пред судом који је уследио. Позивање на сложеност случаја нарочито делује неуверљиво у одсуству било каквих опипљивих резултата у истрази о онима који су починили или наредили убиство, а која траје већ годинама.

52. У светлу претходно наведеног и својих налаза у вези са недостатком ажурности и разумне брзине поступања у спровођењу истраге, Суд закључује да истрага о убиству П.Ђ. није испунила стандарде делотворности које захтева члан 2. Конвенције.

53. Према томе, дошло је до повреде члана 2. Конвенције у његовом процесном делу.

II. ПРИМЕНА ЧЛАНА 41. КОНВЕНЦИЈЕ

54. Члан 41 Конвенције гласи:

„Када Суд утврди повреду Конвенције или протокола уз њу, а унутрашње право Високе стране уговорнице у питању омогућава само делимичну одштету, Суд ће, ако је то потребно, пружити правично задовољење оштећеној страни.”

A. Штета

55. Подносилац је тражио износ од 20.000 евра (EUR) на име нематеријалне штете коју је претрпео.

56. Влада је тврдила да је такво потраживање било неосновано и претерано.

57. Суд додељује подносиоцу представке износ од EUR 12.000 на име нематеријалне штете, заједно са свим порезима који се могу наплатити на тај износ.

B. Трошкови и издаци

58. Подносилац је такође тражио износ од укупно EUR 1.730, у динарској противвредности, на име трошкова и издатака насталих у домаћем поступку, као и на име трошкова и издатака насталих пред Судом.

59. Влада није пружила коментаре у погледу овог потраживања.

60. Према судској пракси Суда, подносилац представке има право на повраћај трошкова и издатака само у оној мери у којој је доказано да су стварно и нужно настали и да су такође разумни у погледу њиховог износа. У конкретном предмету, имајући у виду документацију у његовом поседу и горенаведене критеријуме, Суд сматра да је разумно досудити подносиоцу представке износ од EUR 1.730, којим би се покрили трошкови и издаци по свим тачкама, као и било који порез који се може наплатити подносиоцу на тај износ.

ИЗ ТИХ РАЗЛОГА, СУД, ЈЕДНОГЛАСНО,

1. *Проглашава* представку допуштеном;

2. *Утврђује* да је дошло до повреде члана 2. Конвенције у његовом процесном аспекту;

3. *Утврђује*

(а) да Тужена мора да исплати подносиоцу, у року од три месеца од дана када ова пресуда постане правноснажна у складу са чланом 44. став 2. Конвенције, следеће износе које треба претворити у националну валуту Тужене по стопи која се примењује на дан исплате:

(i) EUR 12.000 (дванаест хиљаде евра), као и било који порез који се може наплатити на тај износ, на име нематеријалне штете;

(ii) EUR 1.730 (хиљаду седам стотина и тридесет евра), као и било који порез који се може наплатити подносиоцу на тај износ, на име трошкова и издатака;

(b) да, по истеку горе наведена три месеца до исплате, треба исплатити обичну камату на горе наведене износе по стопи која је једнака најнижој каматној стопи Европске централе банке уз додатак од три процентна поена;

4. *Одбацује* преостали део захтева подносиоца за правично задовољење.

Састављено на енглеском језику и достављено у писаној форми дана 17. фебруара 2026. године, у складу са правилом 77. ст. 2. и 3. Пословника Суда.

Milan Blaško

Секретар Одељења

Ioannis Ktistakis

Председник